

ΛΗΘΑΙΟΣ: ΤΟ ΥΔΑΤΙΝΟ ΦΙΔΙ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΩΝ ΤΡΙΚΑΛΩΝ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Μ.¹, ΚΟΠΑΝΟΥ Ε.¹, και ΜΑΓΑΛΙΟΥ Κ.¹

¹ 3^ο Γυμνάσιο Τρικάλων, Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση Ν. Τρικάλων
e-mail: mariapos@in.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο Ληθαίος είναι γνωστός από την μυθολογία και θεωρείται γιος της Λήθης. Στις όχθες του γεννήθηκε ο Ασκληπιός, ο θεός της Ιατρικής. Παλιότερα ήταν αρκετά επικίνδυνος και οι πλημμύρες του είχαν ακόμη και θύματα. Ιστορική είναι η πλημμύρα της 4 Ιουνίου 1907. Ο Ληθαίος καθορίζει τη ζωή των Τρικαλινών όπως επίσης και τον προσανατολισμό τους π.χ. «δίπλα στο ποτάμι», «δεξιά από το ποτάμι» κ.λ.π. Ο Ληθαίος με ωραία παραποτάμια βλάστηση (πλατάνια, αγριοκαστανιές, κουτσουπιές, κ.α..) αποτελεί με τα δέντρα των γύρω πλατειών ένα μοναδικό πνεύμονα πρασίνου στο κέντρο της πόλης των Τρικάλων παρέχοντας δροσιά στους Τρικαλινούς και στους επισκέπτες της πόλης μας. Ο Ληθαίος είναι το στολίδι της πόλης μας και σημείο αναφοράς για τους κατοίκους της και τους επισκέπτες. Είναι επίσης στενά συνδεδεμένος με την τοπική ιστορία. Τέλος είναι κοντά στο σχολείο μας και προσφέρεται για «εργασία πεδίου». Πρέπει να συνειδητοποιήσουμε πως η μόλυνση του ποταμού έχει άμεση συνέπεια στη δική μας υγεία και στο περιβάλλον στο οποίο ζούμε. Επομένως αποτελεί αναγκαιότητα η προστασία χώρων ζωτικής σημασίας όπως είναι για μας ο Ληθαίος.

APOSTOLOU M.¹, KOPANOU E.¹, and MAGALIOU K.¹

¹ 3rd High school of Trikala, Secondary Education of Trikala
e-mail: mariapos@in.gr

ABSTRACT

Lithaios River is well-known from mythology and considered as the son of Lithi. Asklepios, god of Medicine, was born on its banks. In former times it was very dangerous and there were even casualties from its floods. The flood of 4th June has been historic for our town. Lithaios River defines the life of the citizens of Trikala and their orientation, for example “by the river”, “on the right of the river” etc. Lithaios River with its nice riverside flora (plane trees, wild chestnut trees, etc.), along with the trees of the neighbouring squares, constitutes a unique lung of greenery in the town centre, offering coolness to the inhabitants and the visitors of Trikala. Lithaios River is the jewel of our town and the point of reference for its inhabitants and visitors as well. It is also closely connected with local history. Finally it is close to our school and lends itself to “practice in the field”. We should wake to the fact that the pollution of the river has a direct effect on our own health and the environment in which we live, too. In consequence, the conservation of places of crucial significance, like Lithaios River is for us, constitutes a major necessity.

Λέξεις κλειδιά: Ληθαίος, παραποτάμια βλάστηση, τοπική ιστορία, περιβάλλον, προστασία.

1. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΘΕΜΑΤΟΣ

1. Το νερό αποτελεί το υπέρτατο **αγαθό** της φύσης για τον άνθρωπο, τα φυτά και ζώα. Από τα προϊστορικά χρόνια το νερό υπήρξε σημείο εκκίνησης και πολιτισμικής αναφοράς. Είναι πηγή και σύμβολο ζωής, στοιχείο ομορφιάς και ψυχαγωγίας αλλά και θανατηφόρο με τις καταστροφικές πλημμύρες.
2. Σε όλες τις θρησκείες η επαφή με το νερό συνιστά αναγέννηση και κάθαρση. Στο Χριστιανισμό το συναντάμε στο μυστήριο του Βαπτίσματος, στις ακολουθίες Αγιασμών και σε πολλές ευχές.
3. Το νερό το συναντάμε επίσης στην παράδοσή μας, λαογραφία, τραγούδια, ποίηση και ζωγραφική. Είναι πολλοί οι μύθοι για δαίμονες και νύμφες των νερών, οι δοξασίες και τα έθιμα σχετικά με το νερό, όπως και τα δημοτικά τραγούδια που υμνούν το νερό.
4. Η βιομηχανική ανάπτυξη, η αύξηση του πληθυσμού της Γης, η χρήση χημικών και λιπασμάτων δημιούργησαν **«κρίση νερού»**, ένα παγκόσμιο φαινόμενο που έχει σαν αποτέλεσμα διαμάχες σε τοπικό και σε διεθνές επίπεδο.
5. Επιλέξαμε το θέμα αυτό επειδή ο Ληθαίος είναι **το στολίδι της πόλης μας και σημείο αναφοράς** για τους κατοίκους της και τους επισκέπτες. Είναι επίσης στενά συνδεδεμένος με την **τοπική ιστορία**. Τέλος είναι κοντά στο σχολείο μας και προσφέρεται για **«εργασία πεδίου»**.
6. Θέλουμε να πιάσουμε τη Δημοτική Αρχή α) για **εξωραϊσμό** των όχθων του Ληθαίου, β) για δημιουργία **«παραποτάμιου διαδρόμου** » στρωμένου με ειδικό τάπητα που να χρησιμεύει για περπάτημα ή τρέξιμο γ) για να προχωρήσει **η δεντροφύτευση** προς την Εθνική Καλαμπάκας και προς Καρυές και τέλος δ) να πάρει **μέτρα προστασίας** του μοναδικού υγρότοπου της Πόλης μας επιδεικνύοντας τη δέουσα ευαισθησία .

2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

- Να εξοικειωθούν με τις μεθόδους έρευνας, ανάλυσης και επεξεργασίας των πληροφοριών που σχετίζονται με το περιβάλλον. Να μάθουν να μετρούν την ταχύτητα των νερών του ποταμού (με την μέθοδο του πορτοκαλιού).
- Να γνωρίσουν τις πηγές και την γεωλογική δομή της λεκάνης απορροής του Ληθαίου.
- Να μελετήσουν την ποικιλία της ζωής στο ποτάμι , την αλληλεξάρτηση φυτών , ζώων και την ποιότητα του νερού του ποταμού .
- Να γνωρίσουν την συμβολή του ποταμού στην οικονομική δραστηριότητα και ανάπτυξη της πόλης των Τρικάλων και να βρουν στοιχεία που συνδέουν τον πολιτισμό της ευρύτερης περιοχής αλλά και της πόλης των Τρικάλων με τον ποταμό.
- Να κατανοήσουν τις αιτίες γέννησης των κοινωνικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων (π.χ. φαινόμενο του θερμοκηπίου , όξινη βροχή ,την έννοια του ευτροφισμού...), την επίδραση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στο περιβάλλον.
- Να μάθουν να συντάσσουν δελτίο τύπου και άρθρα προς τις εφημερίδες και να επικοινωνούν μέσω e-mail ανταλλάσσοντας πληροφορίες με άλλα σχολεία που συνεργαζόμαστε.
- Να συνειδητοποιήσουν τη δική τους ευθύνη και τη δυνατότητα συμμετοχής στην επίλυση των περιβαλλοντικών προβλημάτων
- Να δημιουργήσουν δεσμούς συνεργασίας με μαθητές άλλων σχολείων του δικτύου και να αναπτύξουν το πνεύμα του εθελοντισμού και τη διάθεση συμμετοχής σε δραστηριότητες για την προστασία του περιβάλλοντος
- Να συνειδητοποιήσουν ότι η διαχείριση των φυσικών πόρων πρέπει να γίνεται ορθολογικά και αιεφορικά και να προτείνουν και να υιοθετούν τρόπους συμπεριφοράς που προκαλούν τις μικρότερες δυνατές βλάβες στο οικοσύστημα του ποταμού.
- Να σχεδιάσουν εκστρατείες και δράσεις για την επίλυση και των περιβαλλοντικών προβλημάτων , την υπεράσπιση και την προστασία του περιβάλλοντος .

- Να επισκεφθούν τον δήμο και να πιέσουν τις τοπικές αρχές για **εξωραϊσμό** των όχθων του Ληθαίου, για δημιουργία «**παραποτάμιου διαδρόμου**» στρωμένου με ειδικό τάπητα που να χρησιμεύει για περπάτημα ή τρέξιμο, για **δεντροφύτευση** προς την Εθνική Καλαμπάκας και για λήψη **μέτρων προστασίας** του μοναδικού υγρότοπου της Πόλης μας επιδεικνύοντας τη δέουσα ευαισθησία ώστε να προκαλούνται οι μικρότερες δυνατές βλάβες στο οικοσύστημα του ποταμού.
- Να χειρίζονται με αποτελεσματικότητα απλές συσκευές, φωτογραφική μηχανή, βιντεοκάμερα και όργανα μέτρησης.
- Να μάθουν να βρίσκουν πληροφορίες στην βιβλιοθήκη.
- Να χρησιμοποιούν τον υπολογιστή (ανεύρεση πληροφοριών -επεξεργασία κειμένου – στατιστική).
- Να διαβάζουν τους χάρτες και να χρησιμοποιούν τις αισθήσεις τους .

3. ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

1. Μέθοδος Project (καθοδηγούμενη αυτενέργεια)
2. Ομαδοκεντρική διδασκαλία (Επιλογή του θέματος και συγκρότηση ομάδων)
3. Χρησιμοποίηση και προώθηση ατομικής και ομαδικής εργασίας.
4. Παιγνιώδης Διδασκαλία.(χαρούμενη και ευχάριστη δράση)
5. Επισκέψεις στο «πεδίο» , παρατηρήσεις, φωτογραφήσεις
6. Συνεντεύξεις, συλλογή στοιχείων, καταγραφή και ταξινόμηση αυτών
7. Βιωματική προσέγγιση (Παιχνίδι ρόλων)
8. Ερωτηματολόγια .- Κρυπτόλεξα - Σταυρόλεξα
9. Εικόνα και φιλμ.
10. Ημερολόγιο δραστηριοτήτων
11. Με εναλλακτικούς τρόπους διδασκαλίας , με συλλογική , ατομική και ομαδική στο σχολείο, στη βιβλιοθήκη ή στο σπίτι και με επισκέψεις σε φορείς και Υπηρεσίες (Δασαρχείο - Γραφείο Περιβάλλοντος - Δήμο Τρικκαίων , Δήμο Βασιλικής κλπ). Οι μαθητές έχουν τόσο καθοδήγηση όσο είναι απαραίτητη και τόσο ελευθερία όσο είναι δυνατή. Έτσι ώστε οι μαθητές **να μάθουν , να μαθαίνουν ,να ενεργούν, να συνυπάρχουν και να υπάρχουν.**

4. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Σε συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση προστασία και καθαριότητα του χώρου. Γνωριμία με το ποτάμι. Φωτογράφιση .Διαγωνισμός για την καλύτερη φωτογραφία της ομάδας.. Συγκέντρωση πληροφοριακού υλικού.
- Παρακολούθηση ημερίδας της Νομαρχιακής αυτοδιοίκησης Τρικάλων .Η σημασία των υγροτόπων για την τοπική οικονομία. Ύδρευση – Άρδευση. **Τι νερό πίνουμε;**
- Επίσκεψη στις πηγές του ποταμού. Εργασία πεδίου. Πόσο καθαρό είναι το ποτάμι ;Με τις αναλύσεις προκύπτουν οι προβληματισμοί των μαθητών. Ερωτηματολόγια για την αξιολόγηση της πορείας του προγράμματος. Συγγραφή ποιήματος (ατομικά) Συγγραφή τραγουδιού (ομαδικά)
- Συνεντεύξεις με τους δημάρχους Βασιλικής και Τρικκαίων και με τον Πρόεδρο του Γεωπονικού Συλλόγου Τρικάλων. Προσπάθεια ταξινόμησης του υλικού.Δημιουργία άλμπουμ .
- Επίσκεψη στο ΚΠΕ Αρναίας. Έναρξη συγγραφής ενός Θεατρικού « Το λαβωμένο ποτάμι ».
- Ευαισθητοποίηση του κοινού.
- Σε συνεργασία με το Δήμο συζητάμε για τρόπους αναψυχής και μέτρα προστασίας του Ληθαίου. Προσπάθεια μουσικής επιμέλειας του τραγουδιού μας.. Επιλογή του τρόπου παρουσίασης του προγράμματος.

- Επεξεργασία των στοιχείων και προετοιμασία για την τελική παρουσίαση του προγράμματος. Παρουσίαση του προγράμματος στο σχολείο μας.

5. ΔΡΑΣΕΙΣ – ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

- Χωρισμός σε ομάδες. Εφοδιασμός με γάντια και σακούλες. Καθαρισμός σε συνεργασία με το Δήμο. Ευαισθητοποίηση του κοινού.
- Έρευνα για την αυλή του σχολείου μας. Ανακοίνωση στον πίνακα ανακοινώσεων του σχολείου μας των συμπερασμάτων της έρευνας.
- Ενημέρωση των γονέων τους για τον Ληθαίο και από κοινού ετοιμάζουν τις προτάσεις για να τις καταθέσουν στο Δήμαρχο. .
- Επίσκεψη στο Κ.Π.Ε Αρναίας. Έναρξη συγγραφής ενός Θεατρικού «Το λαβωμένο ποτάμι».
- Φωτογραφίες - Έκθεση φωτογραφίας στο σχολείο. Γράφουν τον Δεκάλογο του νερού και τον δημοσιεύουν στον τοπικό τύπο.
- Οργάνωση της παρουσίασης του Περιβαλλοντικού προγράμματος στο Πνευματικό Κέντρο της Πόλης μας..

6. ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Αρχική αξιολόγηση των μαθητών και των ομάδων εργασίας μέσα από φύλλα εργασιών χρήση ερωτηματολογίων.

Διαμορφωτική αξιολόγηση γίνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα ώστε η Περιβαλλοντική Ομάδα να κάνει επαναπροσδιορισμό των στόχων της.

Συναντήσεις τακτικές των καθηγητών της Περιβαλλοντικής Ομάδας με την υπεύθυνη Π.Ε.

Χρησιμοποιούνται φωτοτυπίες με κρυπτόλεξα –σταυρόλεξα και τεστ πολλαπλών επιλογών για να εκφράζουν οι μαθητές τις απόψεις τους και να κρίνουν την επίτευξη των στόχων.

Η τελική αξιολόγηση για την επίτευξη των στόχων γίνεται τόσο από τους μαθητές και καθηγητές, όσο και από το τελικό αποτέλεσμα της όλης μας προσπάθειας (επιτυχείς δράσεις, εκδηλώσεις, παρουσιάσεις).

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Οι μαθητές θα έρθουν σ' επαφή με τους κοινωνικούς φορείς της περιοχής και θ' αλλάξουν τη στάση τους και τις απόψεις τους για τη λειτουργία του οικοσυστήματος. Μέσα από τη διάχυση των αποτελεσμάτων, οι νέες στάσεις και απόψεις θα βρουν πρόσφορο έδαφος να καρποφορήσουν και στην τοπική κοινωνία.

Οι μαθητές θα πιέσουν τις τοπικές αρχές για **εξωραϊσμό** των όχθων του Ληθαίου, για δημιουργία «**παραποτάμιου διαδρόμου**» στρωμένου με ειδικό τάπητα που να χρησιμεύει για περπάτημα ή τρέξιμο, για **δεντροφύτευση** προς την Εθνική Καλαμπάκας και για **λήψη μέτρων προστασίας** του μοναδικού υγρότοπου της Πόλης μας επιδεικνύοντας τη δέουσα ευαισθησία για να προκαλούνται οι μικρότερες δυνατές βλάβες στο οικοσύστημα του ποταμού.

Ο Ληθαίος που είναι το **στολίδι της Πόλης μας** με πλούσια χλωρίδα και πανίδα πρέπει να συνεχίσει τη ροή του και αυτό πρέπει να γίνει κατανοητό από μικρούς και μεγάλους. Έχουμε χρέος **πολίτες και μαθητές** να το διαφυλάξουμε και να το διατηρήσουμε αλώβητο για τις επόμενες γενιές, γιατί το ποτάμι μας αποτελεί για την Πόλη των Τρικάλων **σήμα κατατεθέν, πηγή πλούτου, ομορφιάς και ζωής.**

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Γρηγόρης Μοράκης –Ποταμός Ληθαίος Α.Π.Θ. 2004
2. Ν. Κατσόγιαννος - Τα παραδοσιακά επαγγέλματα στα Τρίκαλα Π. Ο. του Δήμου Τρικκαίων
3. Αικατερίνη Κωστοπούλου – Μπαλαμώτη : «Η Συνοικία Βαρούσι από τον 17ο αιώνα μέχρι σήμερα». Έκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ ,ΑΘΗΝΑ 2001
4. Τάκης Γλούπας, Μαρούλα Κλιάφα, Φανή Τσαπάλα - Βαρδούλη: «Στο Βαρούσι». Εκδόσεις Γνώση. Αθήνα 1988
5. Τα πέτρινα γεφύρια του Ν. Τρικάλων Σωτ. Γοργοπέτας Π. Ο του Δήμου Αιθίων
6. Ν. Κατσόγιαννου: «Τα Τρίκαλα και οι συνοικισμοί τους». Π. Ο του Δήμου Τρικκαίων
7. «Το τρικαλινό ημερολόγιο» Πολιτιστικός Οργανισμός του Δήμου Τρικκαίων Τουριστικός Οδηγός (ΚΕΝΑΚΑΠ)
8. Τα παλιά Τρίκαλα - Αναμνήσεις και ιστορήματα.. Θεολόγη Ι. Τριανταφύλλου Τρίκαλα 1976
9. Γεωγραφίες Α΄ και Β΄ Γ/σίου ΟΕΔΒ
10. Χημείες Β΄ και Γ΄ Γυμνασίου ΟΕΔΒ
11. Βιολογία Γ΄ Γυμνασίου ΟΕΔΒ
12. Διάφορα τεύχη του περιοδικού ΓΕΩ της Ελευθεροτυπίας
13. Εγκυκλοπαίδειες - Μυθολογία
14. Ίντερνετ